

Arbetsmarknadsdepartementet

Ökad kvalité hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete (SOU 2025:29)

Bakgrund

Svenska ILO-kommittén har genom remiss den 30 april 2025 (A2025/00388) ombetts att yttra sig över betänkandet *Ökad kvalité hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete* (SOU 2025:29).

Utredningens uppdrag i korthet

Utredningens uppdrag har sammanfattningsvis varit att se över Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar. Enligt direktiven har syftet med översynen varit att säkerställa att verksamheten når rätt individer och utformas på ett sätt som ger dessa individer bästa möjliga stöd. I uppdraget har bl.a. ingått att kartlägga Samhalls målgrupp, att analysera om Samhalls verksamhet erbjuder meningsfulla och utvecklande arbeten och att analysera de processer hos Arbetsförmedlingen och Samhall som leder fram till ett urval, anvisning och anställning. Direktiven anger även vissa ingångsvärden för analysen, däribland att målgruppen för skyddat arbete hos Samhall ska vara densamma framöver, och att Samhall även fortsättningsvis ska vara ett statligt bolag vars uppdrag ska innefatta produktion av efterfrågade varor och tjänster.

Utredningens förslag i urval och i korthet

Mot bakgrund av vissa utvecklingsbehov som utredningen identifierat lämnas olika förslag, se sammanfattande beskrivning nedan. Utredningen föreslår bl.a. ändringar i förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Utredningens förslag syftar främst till att höja kvalitén i Samhalls verksamhet för att de anställda i ökad utsträckning ska få tillgång till ett ändamålsenligt stöd och för att verksamheten ska riktas till rätt

individer samt för att ändra mål- och finansiell styrning. Förslagen är i korthet bl.a. följande.

Minska antalet personer som får arbete hos Samhall

Till förmån för högre kvalitet i verksamheten bör antalet anställda i skyddat arbete minskas med 5 procent genom att färre nyanställningar görs under 2026. Befintliga anställningar anges inte påverkas.

Förstärkt introduktionsperiod för nyanställda

En anställning i skyddat arbete hos Samhall bör innehålla utvecklingstid under de första 24 månaderna och utgöra minst 25 procent av arbetsutbudet. Lönen bör vara 75 procent av lönen enligt kollektivavtal för en anställning som inte innehåller utvecklingstid. Regleringen bör göras i Samhalls ägaranvisning.

Förändrad målstyrning och finansiell styrning

Flera olika mål för verksamheten bör förändras, däribland målet för övergångar till den reguljära arbetsmarknaden. Detta för att sätta ett tydligare fokus på kvalitet i verksamheten och i övergångsarbetet.

Fler personer bör få skyddat arbete hos andra än Samhall

Tillgången till skyddat arbete bör utökas genom att målgruppsbegränsningar för skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA) tas bort och genom en ny form av skyddat arbete hos idéburna organisationer.

Uppdrag till Arbetsförmedlingen och andra utredningsbehov

Regeringen bör ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att i flera olika avseenden följa upp handlägningsprocessen och arbetet med arbetsplatsförlagda insatser för arbetssökande med funktionsnedsättning. Detta för att fler ska få möjlighet till arbete på den reguljära arbetsmarknaden innan skyddat arbete blir aktuellt. Regeringen bör även ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att utreda hur samverkan kan utvecklas till stöd för arbetssökande som inte har kunnat få ett skyddat arbete. Regeringen bör också låta utreda om vissa av de personer med funktionsnedsättning som är långtidsinskrivna hos Arbetsförmedlingen utan insatser varaktigt saknar tillräcklig arbetsförmåga för att kunna tillgodogöra sig ett skyddat arbete

Förslagets förhållande till ILO-åtaganden

I betänkandet finns ett avsnitt om konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden. Utredningen har särskilt tittat på Sveriges genomförande av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och konstaterat att förslagen stödjer det arbetet. Därutöver görs sammanfattningsvis bedömningen att betänkandets

förslag inte medför några konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden, och därmed inte heller för de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU, i andra avseenden än de som beskrivs i betänkandets avsnitt om konsekvenser utifrån ett stadsstödsperspektiv.

Det kan noteras att utredningen inte har kommenterat förslagen och bedömningarna i förhållande till just ILO:s konventioner. Kommittén gör bedömningen att förslagen och bedömningarna huvudsakligen inte rör något specifikt ILO-instrument. ILO-kommittén finner det emellertid lämpligt att erinra om följande ILO-konventioner. Konvention (nr 88) om offentliga arbetsförmedlingar, konvention (nr 122) om sysselsättningspolitik, konvention (nr 151) om offentligt anställda, konvention (nr 159) om yrkesinriktad rehabilitering och arbete samt konvention (nr 168) om främjande av sysselsättning och skydd mot arbetslöshet. Såvitt avser bedömningen att det bör införas en introduktionsperiod och förslag på viss lön under den tiden är detta frågor som arbetsmarknadens parter normalt förhandlar om och ingår kollektivavtal om. Detta behöver beaktas i det fortsatta beredningsarbetet så att staten inte agerar i strid med de ILO-konventioner som rör främjandet av parternas kollektiva förhandlingsrätt.

ILO-kommitténs slutsats

ILO-kommittén gör bedömningen att förslagen i huvudsak, i förhållande till ovan nämnda ILO-konventioner, inte står i strid med dessa. Det avser särskilt konvention (nr 159) om yrkesinriktad rehabilitering och arbete samt konvention (nr 168) om främjande av sysselsättning och skydd mot arbetslöshet vars syften i viss mån stöds av några av förslagen. Såvitt avser frågan om införandet av en introduktionsperiod och lön under den tiden bör ILO:s konvention (nr 98) angående tillämpningen av principerna för organisationsrätten och den kollektiva arbetsrätten och konvention (nr 154) om främjande av kollektiva förhandlingar beaktas.

Beslut i detta ärende har fattats av kommitténs ledamöter per capsulam.

Ärendet har handlagts av undertecknad biträdande sekreterare.

För Svenska ILO-kommittén

Cathrine Lilja Hansson
Ordförande

Lina Feltwall
Biträdande sekreterare